

dívat se na ně novým jevištním pohledem, který odhalí jak jejich velké hodnoty básnické, tak jejich živý, politicky útočný náboj ideový, k jehož dnešní průbojnosti a účinku je třeba méně vnějškových zásahů a více nového režijního a hereckého pojetí a ztvárnění dramatického textu. Tyto hry útočí proti společenským chorobám, které v podobě tolik příbuzné ohrožují lidstvo podnes: především tento jejich rys bylo by dnes třeba inscenačně vyzvednout – a ovšem nijak se nevyhýbat jakýmkoli účelným adaptacím. Vždyť se před nimi nezastávají ani dnešní brechtovské inscenace v Berliner Ensemblu! Ostatně asociace s Brechtem není docela náhodná: nikoli v poslední řadě mohla by scéna, prosazující u nás typ anti-iluzivního, myšlenkově optimistického divadla, odkrýt ve struktuře nejlepších her Osvobozených osobitě český a výrazný tvar epického divadla, vzniknuvší u nás bez závislosti na tvorbě Brechtově, ale paralelně s ní. Vyhýbat se i nadále tomuto úkolu znamenalo by ochuzovat naši současnou divadelní kulturu o hodnoty, které jí mohou být nejen přínosem, ale i podnětem.

Zápasy a problémy, které vyznačují cestu dramaturgie Mahenovy činohry a z nichž jsme zde ovšem naznačili jen část, nemělo by zajisté smysl charakterizovat jako řetěz uměleckých vítězství a zodpovězených otázek. Ale současně nelze nevidět, že cesta tohoto divadla má dnes svůj vývojový smysl. Pro kritiku není vděčnějšího úkolu než takovéto cestě napomáhat – a to i tím, že bude stále náročnější, stále méně ochotna smířovat se s čímkoli, co by vývoj této scény brzdilo.

FILM 1962

Pavel JURÁČEK

Ze všeho nejvíce rozumíme sportu a filmu. Každý vysvětlí, proč jsme loni nevyhráli mistrovství ve Švýcarsku, a se stejnou zvěceností rozebere nedostatky československé kinematografie. Konverzace, jejíž umění skomírá, postavila film na roveň počasí. Skličující fakt, že v posledních letech každé prázdniny přší, bývá konstatován se stejnou odevzdaností jako povzdech nad úrovní českých filmů. První skutečnost však na štěstí neovlivňuje letní pohyb obyvatelstva a druhá nemá vliv na návštěvnost kin. České filmy jí mají největší a jenom několik importovaných děl druhu „Hrbáč“ nebo „Tajfun nad Nagasaki“ je připravuje o absolutní prvenství. K tomu chci poznamenat, že český film, který by se těmto dvěma vyrovnal, byl by masově odsouzen, což svědčí o tom, že si mnozí občané libují pouze v kýči zahraničním, zatímco kýč český by je naplnil rozhořčením a uvědomělostí.

Tento svérázný projev vlastenectví, který byl vyčerpávajícím způsobem popsán Haškem, Čapkem a Poláčkem, je roztomilý jen do té chvíle, dokud nepřeskočí z diváků na kritiky. Kritikové se totiž nad českým filmem tváří jako štetičky nad nepovedeným synovcem a mermocí na sebe berou odpovědnost za jeho další osud. Dnes už si slušný filmový publicista prostě nemůže dovolit, aby koncem roku nerozebral příčiny úpadku našeho filmu. Filmařům nezbyvá, než přijímat nabádání k odvaze, k rozmachu, k bojovnosti a k tvůrčímu vzepětí se stejnou zdvořilostí, s jakou se přijímá přání šťastných a veselých svátků vánočních.

V ostatních uměleckých oborech se tento mrav dosud neujal. Alespoň ne v takové míře jako ve filmu. Nedovedu si například představit kritika, který by byl schopen obviňovat Svaz spisovatelů z toho, že v uplynulém roce nedostalo žádné literární dílo cenu. Nebo který by lomil rukama nade všemi spisovateli a básníky, jelikož autor XY vydal nepodařenou knihu.

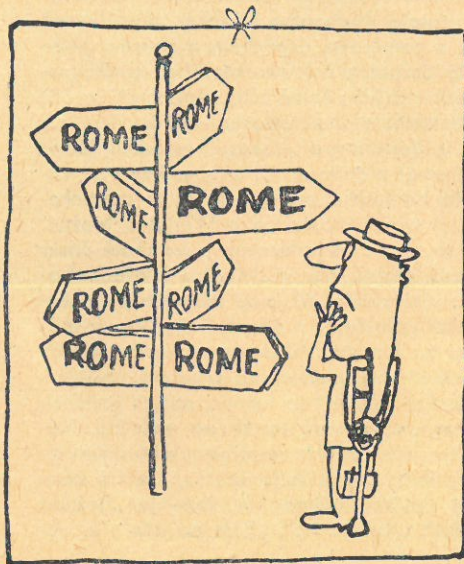
Od filmu se odedávna očekává trháč, který oběhne zeměkouli od festivalu k festivalu. Mnozí kritikové totiž nedovedou hodnotit dílo jinak než prostřednictvím medailí, které získalo. Když v Moskvě „Pouta“ nedostala nic, byla tu rázem příležitost vytáhnout stavidla nářku, který byl tím větší, čím výše stoupala pověst sovětského „Čistého nebe“. Náš kulturní tisk rázem objevil problém tvůrčí odvahy a obvinil kdekoho ze zápacnictví.

Orgán zvaný Umělecká rada byl nyní zrušen. Tvůrčí skupiny si budou scénáře schvalovat samy a berou tak na sebe odpovědnost, která jim

sice náležela, ale kterou z nich existence Umělecké rady snímala. Skupiny tedy přestanou být víceméně administrativními složkami a mají se stát skutečnými tvůrčími dílnami. Význam tohoto opatření zatím nelze změřit. Jasně je, že povede k veřejné konkurenci mezi skupinami, k větším nárokům na dramaturgii a v prvním období se pravděpodobně prodlouží práce na scénáři. Konkrétní výsledky tohoto opatření však uvidíme až za dva za tři roky. Všechny scénáře na letošní rok a některé na rok 1963 schvalovala ještě Umělecká rada.

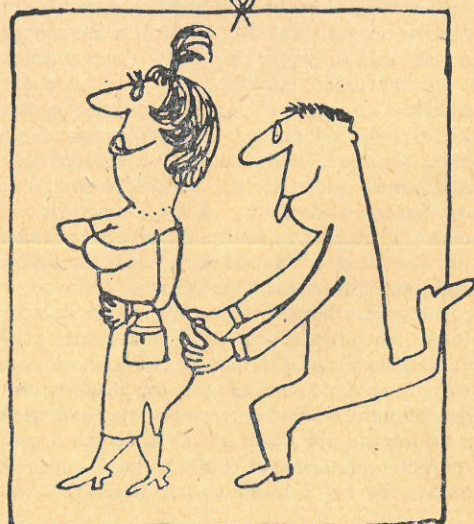
Jaká bude letošní produkce? Některé filmy jsou už prakticky dokončeny. „Neschovávejte se, když přší,“ jehož scénář napsala Jindřiška Smetanová, bude patrně Brynychovo nejlepší dílo. Pravé zjevení v něm je herecká dvojice Tvrzníková–Abrahám. Brynych s její pomocí vytvořil nejlepší milence, jaké jsem kdy v českém filmu viděl. Je to velmi moderní dílo, kterému lze bez rizika předvídat úspěch u kritiky i diváků. Těsně před vánočními se vrátil z Jávy štáb Sísova filmu „Akce Kalimantan“, který je už téměř dokončen. Zatím lze o něm říci, že jde o napínavý příběh z osvobozené války, natočený v koprodukcii s Indonézií, že v něm hrají tři čeští herci a že má skvělou Vanišovu kameru. „Bílá oblaka“ Ladislava Helgeho, film ze Slovenského národního povstání, objevil se už mnohokrát v drobných člancích... Další dokončovaný film je hudební komedie, kterou napsali J. Lukáš a V. Blažek. Jmenuje se „Muž z onoho světa“, režiruje ji Miloš Makovec a hlavní roli hraje Oldřich Nový.

Ostatních pětadvacet filmů se teprve začalo

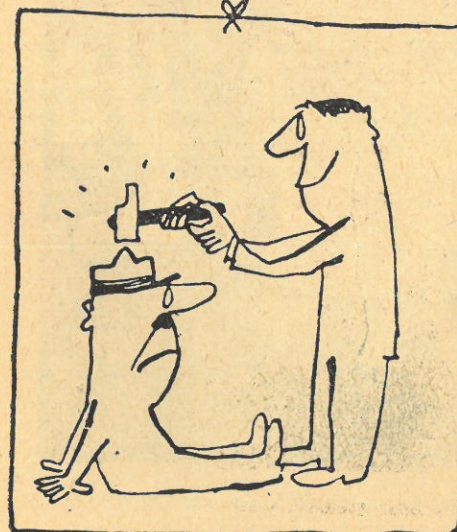

Všechny cesty vedou do Říma

MAURICE SINÉ: PRÍSLOVÍ

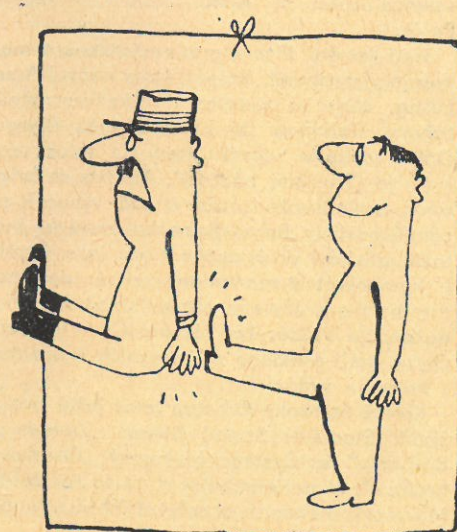

Ruce plné práce

Každý si své štěstí ková

MAURICE SINÉ: PRÍSLOVÍ

Kdo rychle dává, dvakrát dává

nebo začne natáčet. Nemá smysl vyjmenovávat všechny; zastavím se jen u některých. Na prvním místě je to podle abecedy „Božena Němcová“. Mám obavy, aby tento tradiční životopisný film, jehož režisérem je Otakar Vávra, jen nerozmnožil řadu těch, na které se chodí povinně se školou. „Černá dynastie“ bude druhý film Štěpána Skalského. Je to příběh o dělnické solidaritě a o chlapecké hrdosti. „Důl mládeže Stonava“, to je prozatímní název scénáře, který napsali P. Tobías a O. Zelenka a který bude režírovat V. Delong. Oficiální prameny praví, že příběh zobrazuje citové a mravní zrání mládeže v prostředí stavby socialismu, což lze přeložit tak, že Delong natočí velmi lidský a citlivý film o životě a starostech mladých lidí. Letos se objeví po dlouhé době sportovní film. Karel Štorkán se spojil s Otou Hofmanem a přepsal s ním svou knihu „Neklidnou hladinou“. Je to historie třeboňských veslařů, kteří v Helsinkách vyhráli zlatou, a režisérem je Václav Gajer. Ivo Toman, který před lety natočil „Tankovou brigádu“, vrací se letos opět k hranému filmu. Tentokrát má k dispozici výborný scénář Vladimíra Kaliny „Pevnost na Rýně“, v níž čtyři zajatí spojenečtí generálové vyprávějí své osudy. Film, v němž bude hrát řada cizích herců, zdaleka není historický... „Prosím, nebudit!“, to je duchaplná, ironická crazy-komedie, kterou napsali František Daniel a Oldřich Daněk. Její hrdinkou je zasněná dívka a režisérem je druhý z autorů scénáře. Režisérská dvojice Kadar-Klos natočí letos film podle Mňáčkovy knihy „Smrt si říká Engelenchen“. Scénář jsem nečetl, ale oběma režisérům bude stačit, když dosáhnou úrovně předlohy, abychom se dočkali dobrého filmu. „Stříbrná kometa“ bude první československá science-fiction ve filmu. Natáčí ji Jindřich Polák.

Třetí letošní film s protinacistickou tematikou je „Transport“. Scénář, který napsal Arnošt Lustig, čerpá z terezínského koncentračního tábora. Režírovat jej bude Zbyněk Brynych. Další Lustigův scénář, který se letos realizuje, je „Západní nádraží“. Zabývá se brigádami socialistické práce a má výborně napsané postavy. Bruno Šefranka, který jej bude točit, přichází do hraného filmu jako úspěšný a mnohokrát vyznamenaný režisér dokumentárního filmu. „Zelené obzory“ Jana Procházky dokončuje režisér Ivo Novák. Čtenáři bezpochyby znají předlohu z Literárních novin nebo z knižního vydání.

Kromě Šefranky debutují letos ještě dva režiséři. Stanislav Strnad filmem „Zámek pro Barborku“ a Čestmír Mlíkovský „Okurkovým hrdinou“. U posledního stojí za to se zastavit. Mlíkovský, někdejší absolvent FAMU, napsal

si scénář svého prvního filmu sám. Bylo by troufalé něco předvídat, ale způsob, jakým je napsán, bezpečně ukazuje, že jeho autor je Filmař s velkým F. „Okurkový hrdina“ nemá nic společného s literaturou. Mlíkovskému muselo dát mnoho práce, nežli se mu podařilo alespoň přibližně sdělit to, co chce natočit, a potřeboval k tomu spoustu závorek a vysvětlivek. Teprve nad nimi pochopíte, že posmívaná věta „Film je to, co se nedá napsat“, má něco do sebe, protože Mlíkovskému slova prostě nestačí k vyjádření. Jeho scénář stojí stranou všech, které jsem kdy četl. Osud a trápení a štěstí mladých lidí v roce 1962 tvoří jeho fabuli a nad tím vším je ještě něco víc, osobitost, upřímnost, styl... Zaklepu to na dřevo a teprve pak řeknu, že žádný letošní film není riskantnější než „Okurkový hrdina“, ale jestliže se Mlíkovskému podaří, dočkáme se mimořádného, velice originálního díla.

Annalita Morini: Svatba (z prací italských dětí)